

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

Door gelijkheid gegrepen: democratie, burgerschap en staat in Nederland 1795-1801

Rutjes, M.

Publication date
2012

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Rutjes, M. (2012). *Door gelijkheid gegrepen: democratie, burgerschap en staat in Nederland 1795-1801*.

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: <https://uba.uva.nl/en/contact>, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, Singel 425, 1012 WP Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

Bronnen en literatuur

Archieven

Nationaal Archief, *NA Collectie Wetgevende Colleges van de Bataafse Republiek en van het Koninkrijk Holland*, inv. nr. 448, 453.

Bronnenuitgaven

Bannier, G.W., *Grondwetten van Nederland. Teksten der achtereenvolgende staatsregelingen en grondwetten sedert 1795, met verschillende andere staatsstukken, historische toelichtingen en eenige tabellen* (Zwolle 1936).

Colenbrander, H.T., *Gedenkstukken der Algemeene Geschiedenis van Nederland van 1795 tot 1840* (Den Haag 1905-1922, 10 delen).

Gou, L. de ed., *Het plan van constitutie van 1796. Chronologische bewerking van het archief van de eerste constitutiecommissie ingesteld bij decreet van de nationale vergadering van 15 maart 1796* (Den Haag 1975).

Gou, L. de ed., *Het ontwerp van constitutie van 1797. De behandeling van het plan van constitutie in de nationale vergadering* (Den Haag 1983-1985, 3 delen).

Gou, L. de ed., *De staatsregeling van 1798. Bronnen voor de totstandkoming* (Den Haag 1988-1990, 2 delen).

Gou, L. de ed., *De staatsregeling van 1801. Bronnen voor de totstandkoming* (Den Haag 1995).

Moody, T.W., R.B. McDowell en C.J. Woods ed., *The writings of Theobald Wolfe Tone 1763-98. Volume III* (Oxford 2007).

Gedrukte bronnen

Bij bronnen uit de patriots-Bataafse periode zijn naast de plaats en het jaar van uitgave, voor zover mogelijk en met uitzondering van overheidspublicaties, de naam van de drukker/uitgever en catalogusnummer (Knuttel/Van Alphen) vermeld.

Aansporing aan de ingezetenen der kleine steden en van het platteland van Holland, om gelastigden aftevaardigen ter algemeene vergadering der provisionele volksrepresentanten in 's Hage (Leiden; Du Mortier 1795, Knuttel 22482).

- Aanspraak van Mr. Pieter Paulus, eersten praesident der Nationale Vergadering, gedaan by de opening van dezelve vergadering op den 1 Maart 1796 (Den Haag 1796, Knuttel 22702).*
- Asser, M.S., *Brief geschreeven uit de societeit [...] Felix Libertate, aan den schijver van het geschrift Over de constitutie, bijzonderlijk over deszelfs verkeerdt begrip omtrent het stemrecht der jooden (Amsteldam; J.L. van Laar Mahuët en J. Benedictus 1795, Knuttel 22649).*
- Bedenkingen over het aanstellen van regenten in een vry gemeenebest (z.p. Holland 1786, Knuttel 21300).*
- Betoog dat het volk, onder welk eene regeeringsvorm men het zelve ook moge beschouwen, in eenen gezonden zin, NIET kan gezegd worden, de eenige wettige souverain te zijn (Amsterdam; J. Allart 1796, Knuttel 22743).*
- [Bosch, Bernardus], *Over de constitutie, constitutionele magten en regeeringsvorm, toepasselyk op, en voor ons vaderland (Amsterdam; Brongers 1795, Knuttel 22487).*
- [Bosch, Bernardus], *Vrijhart aan het Volk van Nederland over de waare constitutie (z.p. 1793, Knuttel 22205).*
- Brieven aan den schryver van het Betoog, dat een onverdeelde Regeringsvorm uit zijn eigen aart onbestendig en voor de vrijheid des lands gevaarlijk is (Amsterdam; Ten Brink etc. 1801, Knuttel 23132).*
- [Capellen, Joan Derk van der], *Aan het volk van Nederland (z.p. 1781 Knuttel 19864).*
- C.D.B., auteur van den Nieuwen Rhapsodist, *Schets voor een plan van Bataafsche Constitutie (Den Bosch; D. Noman 1798).*
- Concept-reglement op de Regeerings bestelling van de Provintie Utrecht, overeenkomstig de constitutie en aeloude vrye regeeringsforme dier provintie, uit wettige staatsbesluiten, accoorden, ordonnantiën, reglementen en instructien opgemaakt, tot herstel van het inconstitutioneele, vervat by het reglement van den jaare 1674, en veele daaruit voortgevloeide misbruiken en abuizen (Utrecht 1784, Knuttel 20953).*
- Cras, H.C., *Gewigtig advys aan myne Societeits Leden, als mede aan alle eerlyke Vaderlanders, over de vraag: moet eene Constitutie aan de Nationale Conventie, of eene Nationale Conventie de Constitutie voor af gaan? (Harlingen; Volkert van der Plaats etc. 1795, Knuttel 22484a).*

Dagverhaal der handelingen van de Nationaale Vergadering representeerende het volk van Nederland (Den Haag; Van Schelle en comp. 1796-1798, negen delen).

Dagverhaal der handelingen van het vertegenwoordigend- en intermediair wetgevend lichaam des Bataafschen volks (vanaf deel twee: *Dagverhaal der handelingen van het vertegenwoordigend lichaam des Bataafschen volks*) (Den Haag; Swart en comp., deel 14 uitgegeven door J.J. Stuerman 1798-1802, veertien delen).

De Democraten (Amsterdam; Crajenschot etc. 1796-1798, drie delen).

De Domkop (Amsterdam; J. Verlem etc. 1795-1796, drie delen).

De oppermacht van het volk, of de grondvergadering gehouden in de vrijheid (Amsterdam; Hendrik van Staden 1797).

De Republikein (Amsterdam; M. Schalekamp etc. 1795-1797, drie delen).

De revolutionaire vraagal of de zwaager van den politiken bliksem (Utrecht; J. van der Schroeff etc. 1798).

De Staatsregeling des Bataafschen Volks (1801) in eene alphabetische orde gebracht (Den Haag; J.C. Leeuwestijn 1801).

De zaakelijke inhoud van het Ontwerp van Constitutie, bij wijze van samenspraak tusschen twee burgers, onder de naamen van Pieter en Klaas (Amsterdam; H. Gartman 1797, Knuttel 22851).

[Dumbar, G.], *Betoog, dat eene onverdeelde regeeringsvorm, in een gemeenebest, uit haaren eigen aart, onbestendig en voor de vrijheid van den staat gevaarlijk zijn moet* (Amsterdam; Ten Brink etc. 1801, Knuttel 23130).

Een broederlijk woord aan mijne Bataafsche medeburgers, bij het naderen der Nationaale Conventie, over de vereischten in de kiezers der leden tot die vergadering (Haarlem; P. Loosjes 1795, Knuttel 22489).

Een Vaderlandsch Burger, *Het belang van allen, no. 2* (z.p. Holland 1795, Knuttel 22542).

Een Zwolsch Burger, *Republikeinsch vraagboek, behelzende eene korte uitlegging van de staatsregeling voor het Bataafsche volk* (Zwolle; J. de Vri 1798).

Friederichsfeld, David, *Ophelderingen over't advies van [...] Van Swinden, aan de representanten des volks van Holland. Raakende de stemgerechtigtheid en 't burgerrecht der Jooden enz.* (Amsterdam; H. van Kesteren, P.E. Briët, Langeveld and Bergveld, 1795).

- Greeven, Jan, *Beredeneert Constitutioneel woordenboek, waarin gevonden wordt alles wat een burger nodig heeft te weten tot verstand van zijne rechten en plichten* (Dordrecht; A. Blussé 1800).
- Grondwettige herstelling, van Nederlands staatswezen zo voor het algemeen bondgenootschap, als voor het bestuur van elke byzondere provincie; geschikt om het voornaam doelwit aan te toonen, waar toe de poogingen van goede regenten en de rekesten van vaderlandlievende burgers moeten strekken* (Amsterdam; J. Allart 1784-1786, 2 delen, Knuttel 20853 (Dl. 1); Knuttel 21282 (Dl. 2)).
- Hazeu, J., *Historie der omwentelingen, in Vaderlandsche gesprekken voor kinderen* (Amsterdam; Van Vliet en Hazeu 1796).
- Heraclyt en Democryt* (Amsterdam; Albert van der Kroe etc. 3 dec. 1796 - 20 jan. 1798, 54 afleveringen).
- Het aristocratisch juk, met zacht fluweel omkleed en met smaak verguld etc.* (z.p. 1797, Knuttel 22867).
- Instructie voor den Agent der Nationale Opvoeding, waar onder begrepen is de Geneeskundige Staatsregeling, de vorming der Nationale Zeden, de bevordering van het openbaar Onderwys, en van Kunsten en Wetenschappen; gearresteerd by decreet van het Vertegenwoordigend Lichaam, den 21 december 1798* (Den Haag 1799).
- Jefferson, Thomas, *Notes on the State of Virginia* (Londen 1787).
- J.J.v.R., *Verhandeling over het onderscheid tusschen constitutie en regeeringsvorm; voorgelezen in de societeit tot behoud van vrijheid en gelijkheid, binnen Dordrecht. Op den 19 juli 1795* (Dordrecht; N. van Eysden 1795).
- Kinsbergen, Jan Hendrik van, *Myne Droomen* (z.p. 1800).
- [Kluit, Adriaan] Een patriot, *De rechten van den mensch in Vrankrijk, geen gewaande rechten in Nederland. Of Betoog, dat die rechten bij het volk van Nederland in volle kracht genoten worden* (Amsterdam; W. Brave 1793).
- Koning, Cornelis de, *Tafereel der stad Haarlem en derzelver geschiedenis van de vroegste tijden af tot op den tegenwoordigen toe* (Haarlem 1808, drie delen).
- Kort en bondig uittreksel van het Plan van Constitutie: allersgeschiktst om den mindenkenden burger een duidelyk voorbeeld van dezelve te geeven* (Utrecht; J. van der Schroeff 1797).

- Korte verklaring van rechten en plichten van Burgers, in betrekking tot Burgers* (Utrecht; G. Post 1795).
- Manen, Jacob van, *Voorstellen, bedenkingen en ontwerpen tot het daarstellen eener constitutie voor het Bataafsche Volk, uitgebracht in de nationaale commissie, gelast tot het ontwerpen der constitutie* (Den Haag; J.C. Leeuwestyn 1797).
- Marck, F.A. van der, *Schets over de rechten van den mensch, het algemeen kerkenstaats- en volkerenrecht, ten dienste der burgery ontworpen; alsmede tafereel van deelen, afdeelingen en hoofdstukken tot een algemeen Bataafsch Wetboek* (Groningen; J. Bolt 1798).
- Markt, C.J. van der, *Concept-Plan van Constitutie, voor de Bataafsche Republiek; gegrond op de natuurlijke regten van den mensch en burger, en volstreckte één en ondeelbaarheid. Het ingeleverde bij de Nationaale Vergadering op den 10. november 1796 zoo veel mogelijk tot een leidraad gevolgd, en verder getrokken uit het ingeleverde Plan bij de Nationaale Conventie te Parijs, en andere voornaame schrijvers, zaamgesteld en op de Bataafsche Republiek toegepast* (West-Zaandam; H. van Aken 1797, Van Alphen 1973).
- Meersch, J.B. van der, *Verhandeling over den invloed van het volk op het bestuur* (Leiden; A. en J. Honkoop 1795).
- Memorie over de aanstaande volks-oproeping, ter verkiezinge eener constitutioneele representatie: behelzende eenige gewaagde gedagten omtrent I De stemgerechtigden II De volksvertegenwoordigers III De volksoproeping* (Amsterdam; W. Vermandel 1795, Knuttel 22543).
- Michaelis, Johann David, *Prysverhandeling over den wederkeerigen invloed van de aangenoomen begrippen onder een volk op de nationaale taal, en van de taal op de nationaale wyze van denken : waarin tevens verscheide plaatsen der H. S. opgehelderd, de oorsprong van eene menigte vooroordeelen aangewezen, en veelvuldige zo geleerde als gemeene dwaalingen verbeterd worden* (Harlingen; Volkert van der Plaats Junior 1771, uit het Duits vertaald).
- Ockerse, W.A., *Bataven! Eischt eene Nationale Conventie! Of, beroep aan het Bataafsche Volk* (z.p. 1795).
- Ockerse, W.A., *Ontwerp tot eene algemeene characterkunde* (Amsterdam; J. Allart 1797, drie delen, deel drie).

- Ontwerp om de republiek door eene heilzaame vereeniging der belangen van regent en burger, van binnen gelukkig, en van buiten gedugt te maaken [= Leids Ontwerp]* (Leiden; L. Herdingh 1785, Knuttel 21045).
- Ontwerp van Constitutie voor het Bataafsche Volk, door de Nationale Vergadering ter goed- of afkeuring aan het zelve volk voorgedragen* (Den Haag 1797).
- Paape, Gerrit, *De Bataafsche Republiek, zo als zij behoord te zijn en zo als zij weezen kan, of revolutionaire droom in 1798: wegens toekomstige gebeurtenissen tot 1998* (Nijmegen 1998 oorspronkelijke uitgave 1798).
- P.B.v.W., *Betoog, dat de vrouwen behooren deel te hebben aan de regeering van het land* (Harlingen; Volkert van der Plaats 1795, Knuttel 22558).
- Paine, Thomas, *Political Writings* (Cambridge 2000).
- Paulus, Pieter, *Verhandeling over de vrage: in welken zin kunnen de menschen gezegd worden gelyk te zijn? En welke zyn de pligten, die daaruit voortvloeien?* (Haarlem; C. van der Plaat 1794, vierde druk, Knuttel 22273).
- Proclamatie wegens het daarstellen van een Intermediaer Bestuur der Bataafsche Republiek, den 12 Juny 1798* (Den Haag 1798).
- Publicatie, behelzende de erkenenis en verklaaring der Rechten van den Mensch en van den Burger* (z.p. Holland 31 Januari 1795).
- Publicatie van zijne majesteit den koning van Holland, inhoudende de Constitutie voor het Koninkrijk Holland. Gearresteerd den 7den Augustus 1806* (Den Haag 1806).
- Reglement, volgens hetwel eene algemeene Nationale Vergadering door het Volk van Nederland zal worden bijeengeroepen en werkzaam zijn (30 december 1795)* (z.p. 1795).
- Rogge, Cornelius, *De armen kinderen van den staat, of, onderzoek nopens de verpligting van het gouvernement, om de armen te verzorgen; en ontwerp van een plan, daar toe strekkende* (Leiden; Du Mortier 1796, Knuttel 22730).
- Rogge, Cornelius, *Geschiedenis der Staatsregeling voor het Bataafsche volk* (Amsterdam; Allart 1799).
- Rogge, Cornelius, *Tafereel van de geschiedenis der jongste omwenteling in de Vereenigde Nederlanden* (Amsterdam; J. Allart 1796).
- Rousseau, Jean-Jacques, *Het maatschappelijk verdrag of Beginselen der staatsinrichting* (Amsterdam 2008).

- Ryn, L. van, *Iets aan de burgers H.L. van Altena etc., aangaande hun beoordeeling over de kiezers in het ontwerp van constitutie* (Amsterdam; H. van Kesteren 1797, tweede druk, Knuttel 22866).
- Saamenspraak tusschen eenen burger en eenen landman : over de oorzaaken en de dringende noodzaakelijkheid van de jongstvoorgevallene gebeurdenissen in de Bataafsche Republiek* (Utrecht; J. van der Schroeff 1798).
- Schimmelpenninck, R.J., *Verhandeling over eene welingerigte volksregeering* (Leiden; F. de Does 1785).
- [Sonsbeeck, J.W. van] Een vriend der waarheid, *Verhandeling over het nadeel eener Nationale Conventie, en daar uit voortspruitende eenheid van bestuur voor de Nederlandsche Republiek* (z.p. 1795, Knuttel 22489a).
- Staatsregeling des Bataafschen Volks* (Den Haag 1798).
- Staatsregeling voor het Bataafsche Volk 1801* (Den Haag 1801).
- Swildens, J.H., als Theo-Demophilus, *Memorie van 's lands constitutie thans óf geheel te hervormen naar het model der Fransche; óf grondwettig te herstellen en te verbeteren naar onzen eigen Nederlandsche aart, natuur en bestaan* (Amsterdam; J.R. Poster etc. 1795, Knuttel 22488).
- Swildens, J.H., *Politiek belang-boek voor dit provisioneel tydperk. Gewigtig tans, gedenkwaardig hierna* (Amsterdam; J.R. Poster 1795, Knuttel 22540).
- Swinden, J.H. van, *Advis over eene Nationaale Conventie, ter vergadering van de Provisioneele Representanten van het Volk van Holland, op den 22, 23 en 24 juli 1795 uitgebragt* (Amsterdam; De erven Dirk onder den Linden en zoon 1795, Knuttel 22483d).
- Trip, Lucas, *Vertoog over den invloed van onze nederlandsche Moedertaale op onze vaderlandse rechtsgeleerdheid in derzelve kunde en gebruik* (Groningen; J. Bolt 1773).
- Tydeman, H.W., *Drie Voorlezingen over de voormalige Staatspartijen in de Nederlandsche Republiek* (Leiden 1849).
- Vatebender, G.C.C., *Reedevoering over het character, de kundigheden en vereischte zielsgesteldheid van eenen waardigen vertegenwoordiger des volks* (Gouda; H.L. van Buma 1796).
- Verantwoording van Pieter Vreede, lid van het voormalig Uitvoerend Bewind, aan de Bataafsche Natie en aan haare Vertegenwoordigers; ingegeven bij de Eerste*

- Kamer der Wetgevende Vergadering, den 9 oktober 1798* (Leiden; H. Coster en P.H. Trap 1798, Knuttel 23018).
- Verhandeling over het herstel van landbouw en nijverheid, uitgegaan van het Haarlemsche Committé van Algemeene Welvaart* (z.p. [1796] Knuttel 22517b).
- Vrijheid, volksstem en nationale repraesentatie, in het waare daglicht geplaatst, en met betrekking tot het Bataafsch gemeenebest beschouwd; in brieven, voor den meerkundigen ter overweging voor den minkundigen ter voorlichting* (Amsterdam; Wessing en Van der Hey 1795, Knuttel 22546).
- Volks-telling in de Nederlandsche Republiek, uitgegeven op last der commissie tot het ontwerpen van een plan van constitutie voor het volk van Nederland* (Den Haag 1796).
- [Wakker van Zon, Petrus de] Anonymus Belga, *De adel* (Alkmaar; A. Maagh etc. 1786, Knuttel 21299).
- Wederlegging van eenige der voornaemste, zoo in het openbaar als bedektelijk, aengevoerde drangredenen voor het aannemen van 't ontwerp van constitutie, door enige burgers, zijnde representanten van het volk van Nederland (= Manifest der Twaalf Apostelen)* (Den Haag; J. de Groot 1797, Knuttel 22865).
- Wessels, G., *Beantwoording van vier belangryke vraagen* (Arnhem; J.H. Moeleman 1801, Knuttel 23120).
- Zillesen, Cornelis, *Ontwerp, hoedanig der Bataven één en onverdeeld gemeenebest-bastuur, langs grondbeginzelen van de rechten der menschheid, vrijheid, gelijkheid en broederschap dient ingerigt te zijn* (Leiden; Herdingh en Du Mortier 1795, Knuttel 22514:1).
- Zillesen, Cornelis, *Wysgeerige verklaring der rechten en pligten van den mensch en burger, en een ontwerp van de daar uit volgende grondwetten van staat, voor een één en onverdeeld Bataafsch gemeenebest-bestuur* (Leiden; Herdingh en Du Mortier 1796).

Literatuur

- Abicht, Ludo, *Geschiedenis van de Joden van de Lage Landen* (Amsterdam 2006).
- Aerts, Remieg, 'Civil Society or Democracy? A Dutch Paradox', *BMGN* 125 (2010) aflevering 2-3, 209-235.
- Aerts, Remieg, 'Een staat in verbouwing. Van republiek naar constitutioneel koninkrijk 1780-1848', in: Remieg Aerts, Herman de Liagre Böhl, Piet de Rooy

- etc., *Land van kleine gebaren. Een politieke geschiedenis van Nederland 1780-1990* (Nijmegen 1999) 13-95.
- Aerts, Remieg en Henk te Velde ed., *De stijl van de burger. Over Nederlandse burgerlijke cultuur vanaf de middeleeuwen* (Kampen 1998).
- Aerts, Remieg, *Het aanzien van de politiek : geschiedenis van een functionele fictie* (Amsterdam 2009).
- Albertone, Manuela en Antonino de Francesco, 'Introduction: Beyond Atlantic History', in: Manuela Albertone en Antonino de Francesco ed., *Rethinking the Atlantic World. Europe and America in the Age of Democratic Revolutions* (Basingstoke en New York 2009) 1-14.
- Altena, Peter, *Gerrit Paape. Leven en werken* (Nijmegen 2011).
- Altena, Peter, 'Op de tulband 'een aapenkop'? De *Revolutionaire vraagal* van Gerrit Paape en een kleine geschiedenis van vraag- en antwoordweekbladen', in Pieter van Wissing ed., *Stookschriften. Pers en politiek tussen 1780 en 1800* (Nijmegen 2008) 285-307.
- Baggerman, Arianne en Rudolf Dekker, *De wondere wereld van Otto van Eck: een cultuurgeschiedenis van de Bataafse Revolutie* (Amsterdam 2009, 2^e herziene druk).
- Baker, Keith Michael, *Inventing the French Revolution. Essays on French Political Culture in the Eighteenth Century* (Cambridge 1990).
- Baker, Keith Michael ed., *The French Revolution and the Creation of Modern Political Culture. Volume I. The Political Culture of the Old Regime* (Oxford 1987).
- Baker, Keith Michael ed., *The French Revolution and the Creation of Modern Political Culture. Volume IV. The Terror* (Oxford 1994).
- Baker, Keith Michael, 'Transformations of Classical Republicanism in Eighteenth-Century France', *The Journal of Modern History* 73 (2001) aflevering 1, 32-53.
- Ball, Terence, 'A Republic – If You Can Keep It', in: Terence Ball en J.G.A. Pocock ed., *Conceptual Change and the Constitution* (Lawrence 1988).
- Banning, Lance, *The Sacred Fire of Liberty. James Madison and the Founding of the Federal Republic* (Ithaca etc. 1995).
- Bauer, Klaus F., *Der französische Einfluß auf die Batavische und die Helvetische Verfassung des Jahres 1798* (Neurenberg 1962).

- Berg, P.A.J. van den, 'Nederlands staatsburgerschap onder Franse invloed: de teloorgang van het domiciliebeginsel als grond voor de verkrijging van het Nederlanderschap (1795-1838)', *Groninger opmerkingen en mededelingen: magazijn voor leerstellige rechtsvergelijking op historische grondslag* (2008) afl. 25, 13-31.
- Berg, P.A.J. van den, 'Nationalisme, soevereiniteit en representatie: de politieke opvattingen van Jacob van Manen Adrz. (1752-1822)', *Theoretische geschiedenis: beelden, begrippen, ideeën* 26 (1999) aflevering 3, 380-396.
- Berg, P.A.J. van den, 'Vaderlandsliefde, vrijheid en mensenrechten aan het eind van de achttiende eeuw: Jacob van Manen Adrz. (1752-1822) en de Staatsregeling van 1798', in: Moorman van Kappen en Coppens, *De staatsregeling voor het Bataafsche Volk van 1798*, 35-71.
- Berg, P.A.J. van den, 'Wie behoorde tot het 'Bataafse Volk'? Opvattingen over Bataafs burgerschap en politieke participatie in de eerste jaren van de Bataafse Republiek (1795-1798)', in *Pro Memorie* 7.2 (2005) 211-250.
- Berg, Peter A.J. van den, 'Inboorlingschap en ingezetenschap in de Republiek der Verenigde Nederlanden, 1600-1795', *Tijdschrift voor Rechtsgeschiedenis* 71.1-2 (2003) 125-153.
- Berlin, Isaiah, 'Two Concepts of Liberty', in: David Miller ed., *The Liberty Reader* (Londen 2006, stuk Berlin oorspronkelijk uit 1959) 33-58.
- Bierens de Haan, J., *Van Oeconomische Tak tot Nederlandsche Maatschappij voor Nijverheid en Handel 1777-1952* (Haarlem 1952).
- Bloemgarten, Salvador, *Hartog de Hartog Lemon 1755-1823: Joodse revolutionair in Franse tijd* (Amsterdam 2007).
- Blok, Lodewijk, *Stemmen en kiezen. Het kiesstelsel in Nederland in de periode 1814-1850* (Groningen 1987).
- Blom, Hans W., 'Burger en belang: Pieter de la Court over de politieke betekenis van burgers', in: Joost Kloek en Karin Tilmans ed., *Burger. Een geschiedenis van het begrip 'burger' in de Nederlanden van de Middeleeuwen tot de 21ste eeuw* (Amsterdam 2002) 99-112.
- Blom, H.W., W.P. Blockmans en H. de Schepper ed., *Bicameralisme. Tweekamerstelsel vroeger en nu* (Den Haag 1992).
- Boekholt, P. ed., *Tweehonderd jaar onderwijs en de zorg van de Staat* (Assen 2002).

- Boekholt, P.Th.F.M., 'De onderwijswet van 1801 en het begin van de Staatszorg voor het onderwijs in Nederland', in: P. Boekholt ed., *Tweehonderd jaar onderwijs en de zorg van de Staat* (Assen 2002) 3-10.
- Boekholt, P.Th.F.M. en E.P. de Booy, *Geschiedenis van de school in Nederland vanaf de Middeleeuwen tot aan de huidige tijd* (Assen 1987).
- Boels, Henk, *Binnenlandse Zaken. Ontstaan en ontwikkeling van een departement in de Bataafse tijd, 1795-1806: een reconstructie* (Den Haag 1993).
- Bolle, M.E., *De opheffing van de autonomie der Kehilloth (Joodse gemeenten) in Nederland 1796* (Amsterdam 1960).
- Boogman, J.C., 'The Union of Utrecht, its Genesis and Consequences', in J.C. Boogman, *Van spel en spellers. Verspreide opstellen* (Den Haag 1982) 53-83.
- Booy, E.P. de, *Kweekhoven der wijsheid. Basis- en vervolgonderwijs in de steden van de provincie Utrecht van 1580 tot het begin der 19^e eeuw* (Zutphen 1980).
- Boven, Maarten Willem van, *De rechterlijke instellingen ter discussie: de geschiedenis van de wetgeving op de rechterlijke organisatie in de periode 1795-1811: een wetenschappelijke proeve op het gebied van de rechtsgeleerdheid* (Nijmegen 1990).
- Bruin, G. de, 'De soevereiniteit in de Republiek: een machtsprobleem', in *BMGN* 94 (1979) 27-40.
- Bruin, R.E. de, *Burgers op het kussen. Volkssoevereiniteit en bestuurssamenstelling in de stad Utrecht, 1795-1813* (Zutphen 1986).
- Bruin, R.E. de, 'Gefragmenteerde volkssoevereiniteit. Democratie op lokaal en regionaal niveau, 1795-1798', in Moorman van Kappen en Coppens, *De Bataafse omwenteling en het recht*, 79-94.
- Brummel, L., *Geschiedenis der Koninklijke Bibliotheek* (Leiden 1939).
- Brunner, Otto, Werner Conze en Reinhart Koselleck (eds.), *Geschichtliche Grundbegriffe. Historisches Lexicon zur politisch-sozialer Sprache in Deutschland* (Stuttgart 1972-1997, 8 delen).
- Buijnsters, P.J., "'De kleine republiek". Het gezin in de Nederlandse literatuur van de achttiende eeuw', *Documentatieblad 18^e eeuw* 24.1 (1992) 87-103.
- Bunge, Wiep van, 'The Modernity of Radical Enlightenment', *De Achttiende Eeuw* 41 (2009) aflevering 2, 137-143.
- Burg, F. H. van der en H. Boels ed., *Tweehonderd jaar rechten van de mens in Nederland : de verklaring van de rechten van de mens en van de burger van 31*

- januari 1795 toegelicht en vergeleken met Franse en Amerikaanse voorgangers* (Den Haag en Leiden 1994).
- Burg, Martijn van den, *Nederland onder Franse invloed: culturele overdracht en staatsvorming in de napoleontische tijd, 1799-1813* (Amsterdam 2009).
- Colenbrander, H.T., *De Bataafsche Republiek* (Amsterdam 1908).
- Conze, Werner, Reinhart Koselleck, Christian Meier e.a., 'Demokratie' in: Otto Brunner, Werner Conze en Reinhart Koselleck ed., *Geschichtliche Grundbegriffe. Historisches Lexicon zur politisch-sozialen Sprache in Deutschland, Band 1* (Stuttgart 1992) 821-899.
- Crook, Malcolm, *Elections in the French Revolution. An apprenticeship in democracy, 1789-1799* (Cambridge 1996).
- Dann, Otto, 'Gleichheit', in: Otto Brunner, Werner Conze en Reinhart Koselleck (eds.), *Geschichtliche Grundbegriffe. Historisches Lexicon zur politisch-sozialer Sprache in Deutschland* (Stuttgart 1972-1997, 8 delen) deel II, 997-1046.
- Davids, Karel, 'De aartsvader van de deskundigen: Jan Hendrik van Swinden tussen wetenschap, politiek en maatschappij', in: Frans van Lunteren, Bert Theunissen en Rienk Vermeij ed., *De opmars van deskundigen. Souffleurs van de samenleving* (Amsterdam 2002) 33-45.
- Deursen, A.Th. van, 'De wereld van de Gouden Eeuw', in: H.M. Beliën, A.Th. van Deursen en G.J. van Setten ed., *Gestalten van de Gouden Eeuw. Een Hollands groepsportret* (Amsterdam 1995) 9-25.
- Dijn, Annelien de, *French Political Thought from Montesquieu to Toqueville. Liberty in a Levelled Society?* (Cambridge 2008).
- Dijn, Annelien de, 'Liberalism and republicanism in the French Revolution', *History of European Ideas* 36 (2010) 130-133.
- Dinkin, Robert J., *Voting in Revolutionary America. A Study of Elections in the Original Thirteen States, 1776-1789* (Westport 1982).
- Dippel, Horst, 'Démocratie, Démocrates' in: Rolf Reichardt en Eberhard Schmitt ed., *Handbuch politisch-sozialer Grundbegriffe in Frankreich 1680-1820, Heft 6* (München 1986) 57-98.
- Dippel, Horst, 'Popular Sovereignty and the Separation of Powers in American and French Revolutionary Constitutionalism', *Amerikastudien* 34.1 (1989) 23-30.
- Dunn, John, *Setting the People Free. The Story of Democracy* (Londen 2005).

- Eijnatten, Joris van, 'What if Spinoza never happened?', *De Achttiende Eeuw* 41 (2009) aflevering 2, 144-149.
- Elias, A.M. en Paula C.M. Schölvink, *Volksrepresentanten en wetgevers: de politieke elite in de Bataafs-Franse tijd 1796-1810*.
- Elias, A.M., *Het Nationaal Sijndicaat 1802-1805* (Bussum 1975).
- Epstein, David F., *The Political Theory of The Federalist* (Chicago etc. 1984).
- Everard, Myriam en Mieke Aerts, 'De burgeres: geschiedenis van een politiek begrip', in: Joost Kloek en Karin Tilmans ed., *Burger. Een geschiedenis van het begrip 'burger' in de Nederlanden van de Middeleeuwen tot de 21ste eeuw* (Amsterdam 2002) 173-230.
- Everard, Myriam, 'In en om de (Nieuwe) Bataafsche Vrouwe Courant. Het aandeel van vrouwen in een revolutionaire politieke cultuur', in *Mededelingen van de Stichting Jacob Campo Weyerman* 24.2 (2001) 67-87.
- Eyoh, D., 'Modernization', in: M. Horowitz ed., *New Dictionary of the History of Ideas*, vol. IV (Detroit 2005) 1485-87.
- Fitzsimmons, Michael P., 'The National Assembly and the Invention of Citizenship' in: Waldinger, Dawson en Woloch, *The French Revolution and the Meaning of Citizenship*, 29-43.
- Fockema Andreae, S.J., *De Nederlandse staat onder de Republiek* (Amsterdam 1961).
- Fontana, Biancamaria ed., *The Invention of the Modern Republic* (Cambridge 1994).
- Franklin, Julian H., *John Locke and the Theory of Sovereignty. Mixed Monarchy and the Right of Resistance in the Political Thought of the English Revolution* (Cambridge 1978).
- Frijhoff, Willem, 'Het zelfbeeld van de Nederlander in de achttiende eeuw: een inleiding', in: *Documentatieblad 18^e eeuw*, 24.1 (1992).
- Fritschy, Wantje, *De patriotten en de finAncien van de Bataafse Republiek. Hollands krediet en de smalle marges voor een nieuw beleid (1795-1801)* (Leiden 1988).
- Fruin, Robert, *Geschiedenis der staatsinstellingen in Nederland tot den val der Republiek* (Den Haag 1901).
- Fuks-Mansfeld, R.G., 'Kezen en smousen in 1787. De moeizame verhouding tussen patriotten en Joden in Amsterdam', in: Th.S.M. van der Zee, J.G.M.M. Rosendaal en P.G.B. Thissen ed., *1787 : de Nederlandse revolutie?* (Amsterdam 1988) 134-145.

- Fuks-Mansfeld, R.G., 'Verlichting en emancipatie omstreeks 1750-1814', in J.C.H. Blom e.a. ed., *Geschiedenis van de Joden in Nederland* (Amsterdam 1995) 177-203.
- Furet, François en Mona Ozouf ed., *The French Revolution and the Creation of Modern Political Culture. Volume III. The Transformation of Political Culture 1789-1848* (Oxford 1989).
- Gabriëls, A.J.C.M., *De heren als dienaren en de dienaren als heer. Het stadhoudelijk stelsel in de tweede helft van de achttiende eeuw* (Den Haag 1990).
- Gellner, Ernest, *Nations and Nationalism* (Oxford 2006, oorspronkelijke uitgave 1983).
- Geyl, Pieter, *Geschiedenis van de Nederlandse stam* (herziene uitgave, Amsterdam en Antwerpen 1948-1959, 3 delen).
- Gobbers, Walter, *Jean-Jacques Rousseau in Holland. Een onderzoek naar de invloed van de mens en het werk (ca. 1760 – ca. 1810)* (Gent 1963).
- Goslinga, W.J., *De Rechten van den Mensch en Burger. Een overzicht der Nederlandsche geschriften en verklaringen* (Den Haag 1936).
- Grijzenhout, Frans, *Feesten voor het vaderland: patriotse en Bataafse feesten 1780-1806* (Zwolle 1989).
- Gueniffey, Patrice, 'Revolutionary Democracy and the Elections' in: Renée Waldinger, Philip Dawson en Isser Woloch ed., *The French Revolution and the Meaning of Citizenship* (Westport en Londen 1993).
- Gunning, M., *Gewaande rechten: het denken over vrouwen en gelijkheid van Thomas van Aquino tot de Bataafsche Constitutie* (Zwolle 1991).
- Hagen, Edwina 'Een meer of min doodlyken haat'. *Antipapisme en cultureel natiebesef in Nederland rond 1800* (Nijmegen 2008).
- Haitsma Mulier, E.O.G., 'De Bataafse Mythe opnieuw bekeken', in: *BMGN* 111.3 (1996) 344-376.
- Hampsher-Monk, Iain, 'Speech Acts, Languages or Conceptual History?', in: Iain Hampsher-Monk, Karen Tilmans en Frank van Vree ed., *History of Concepts: Comparative Perspectives* (Amsterdam 1988) 37-50.
- Hanson, Paul R., *The Jacobin Republic Under Fire. The Federalist Revolt in the French Revolution* (University Park Pennsylvania 2003).
- Hanson, Russell L., 'Democracy', in Terence Ball, James Farr en Russell L. Hanson ed., *Political Innovation and Conceptual Change* (Cambridge 1989) 68-89.

- Held, David, *Models of Democracy* (Stanford 1996).
- Hendrix, Harald en Marijke Meijer Drees, *Beschaafde burgers. Burgerlijkheid in de vroegmoderne tijd* (Amsterdam 2001).
- Heuvel, Danielle van den, *Women and entrepreneurship. Female traders in the Northern Netherlands, c. 1580-1815* (Amsterdam 2007).
- Himbergen, Evert Jan van, *De constitutionele denkbeelden en de achtergronden van de leden der eerste Nationale Vergadering, 1 maart 1796-31 augustus 1797* (ongepubliceerde doctoraalscriptie Rijksuniversiteit Utrecht 1980).
- Huizinga, Johan, *Nederlands geestesmerk* (Leiden 1946, herziene uitgave. Eerste uitgave 1934).
- Hunt, Lynn, *Inventing Human Rights. A History* (New York en Londen 2007).
- Hunt, Lynn, *Politics, Culture and Class in the French Revolution* (Berkeley en Los Angeles 1984).
- Huussen, A.H., 'De emancipatie van de Joden in Nederland : Een discussiebijdrage naar aanleiding van twee recente publicaties', in *BMGN* 94 (1979) 75-83.
- Huussen, A.H., 'De Staatsregeling van 1798 en het slavernijvraagstuk', in: O. Moorman van Kappen en E.C. Coppens ed., *De Staatsregeling voor het Bataafse Volk van 1798. Opstellen opgedragen aan de nagedachtenis van dr. mr. L. de Gou. Tevens acta van het rechtshistorisch colloquium over de betekenis van deze staatsregeling voor de rechtsontwikkeling in Nederland* (Nijmegen 2001) 213-232.
- Huussen, A.H. en H.J. Wedman, 'Politieke en sociaal-culturele aspecten van de emancipatie der Joden in de Republiek der Verenigde Nederlanden', in *Documentatieblad Werkgroep 18^e eeuw* 51-52 (1981) 208-224.
- 'Introduction', in Martin van Gelderen en Quentin Skinner eds., *Republicanism. A shared European Heritage. Volume I, Republicanism and Constitutionalism in Early Modern Europe* (Cambridge 2002) 2-5.
- Israel, Jonathan, 'Equality and Inequality in the Late Enlightenment', *De Achttiende Eeuw* 41 (2009) aflevering 2, 119-136.
- Israel, Jonathan, *Radical Enlightenment. Philosophy and the Making of Modernity 1650-1750* (Oxford 2001).
- Jainchill, Andrew, *Reimagining Politics after the Terror. The Republican Origins of French Liberalism* (Ithaca en Londen 2008).

- Jansen, Corjo C.H., 'The Teaching of Statistics in the Eighteenth Century at the Law Faculties of the Republic of the United Provinces', in: Paul M.M. Klep en Ida H. Stamhuis ed., *The statistical mind in a pre-statistical era: The Netherlands 1750-1850* (Amsterdam 2002) 149-171.
- Johnson, Joel A., 'Disposed to Seek Their True Interests: Representation and Responsibility in Anti-Federalist Thought', in: *The Review of Politics*, 66.4 (2004) 649-673.
- Jong, Jos de, '...Om door het volk te worden onderzocht, en goed- of afgekeurd.' Een onderzoek naar de uitslagen van de referenda van 8 augustus 1797 en 23 april 1798 (ongepubliceerde doctoraalscriptie Universiteit Leiden 2007).
- Jong, O.J. de, 'Grondwet en kerken', in Willem Heijting ed., *Geen heersende kerk, geen heersende staat. De verhouding tussen kerken en staat 1796-1996* (Den Haag 1996) 7-23.
- Jourdan, Annie, *La Révolution batave: entre la France et l'Amérique (1795-1806)* (Rennes 2008).
- Kalyvas, Andreas en Ira Katznelson, *Liberal beginnings: making a republic for the moderns* (New York 2008).
- Kenyon, Cecilia M., 'Men of Little Faith: The Anti-Federalists on the Nature of Representative Government', in: *The William and Mary Quarterly*, 12.1 (1955) 4-43.
- Klashorst, G.O. van de, 'De 'ware vrijheid, 1650-1672', in: Haitsma Mulier en Velema, *Vrijheid*, 157-186.
- Klein, S.R.E., *Patriots Republikenisme. Politieke cultuur in Nederland (1766-1787)* (Amsterdam 1995).
- Klein, Stephan, 'De sprong naar '95. Van patriots naar Bataafs republikenisme', *De Achttiende Eeuw* 28 (1996) aflevering 1-2, 39-46.
- Klep, Paul M.M. en Astrid Verheusen, 'The Batavian Statistical Revolution in the Netherlands 1798-1802. Frequency, Formats, Administrative Success, and Political Background', in: Paul M.M. Klep en Ida H. Stamhuis ed., *The statistical mind in a pre-statistical era: The Netherlands 1750-1850* (Amsterdam 2002) 217-241.
- Klep, Paul M.M. en Ida H. Stamhuis, 'Introduction', in: Paul M.M. Klep en Ida H. Stamhuis ed., *The statistical mind in a pre-statistical era: The Netherlands 1750-1850* (Amsterdam 2002) 13-28.

- Kloek, Els, *Vrouw des huizes: een cultuurgeschiedenis van de Hollandse huisvrouw* (Amsterdam 2009).
- Kloek, Joost en Karin Tilmans ed., *Burger. Een geschiedenis van het begrip 'burger' in de Nederlanden van de Middeleeuwen tot de 21ste eeuw* (Amsterdam 2002).
- Kloek, Joost en Wijnand Mijnhardt, *1800. Blauwdrukken voor een samenleving* (Den Haag 2001).
- Kloek, Joost en Wijnand Mijnhardt, 'De verlichte burger', in: Joost Kloek en Karin Tilmans ed., *Burger. Een geschiedenis van het begrip 'burger' in de Nederlanden van de Middeleeuwen tot de 21ste eeuw* (Amsterdam 2002) 155-172.
- Knippenberg, Hans en Ben de Pater, *De eenwording van Nederland. Schaalvergroting en integratie sinds 1800* (Nijmegen 1988).
- Kogl, Alexandra en David K. Moore, 'Equality', in: M. Horowitz ed., *New Dictionary of the History of Ideas*, vol. II (Detroit 2005) 694-701.
- Koolhaas-Grosfeld, Eveline, *De ontdekking van de Nederlander in boeken en prenten rond 1800* (Zutphen 2010).
- Koselleck, Reinhart, 'Einleitung', in: *Geschichtliche Grundbegriffe*, deel 1, XIII-XXVII.
- Koselleck, Reinhart, 'Social History and Conceptual History', *International Journal of Politics, Culture and Society* 2 (1989) 308-325.
- Koselleck, Reinhart, *The Practice of Conceptual History. Timing History, Spacing Concepts* (Stanford 2002).
- Kossmann, E.H., *De lage landen 1780-1980. Twee eeuwen Nederland en België. Deel I: 1780-1914* (Amsterdam 2005, oorspronkelijke uitgave 1978).
- Kossmann, E.H., 'Dutch Republicanism', in: E.H. Kossmann, *Politieke theorie en geschiedenis. Verspreide opstellen en voordrachten* (Amsterdam 1987) 211-233.
- Kossmann, E.H., *Political Thought in the Dutch Republic. Three Studies* (Amsterdam 2000).
- Kubben, Raymond, *Regeneration and hegemony: Franco-Batavian relations in the revolutionary era, 1795-1803* (Leiden 2011).
- Kuijpers, Erika en Maarten Prak, 'Burger, ingezetene, vreemdeling: burgerschap in Amsterdam in de 17^e en 18^e eeuw', in: Joost Kloek en Karin Tilmans ed.,

- Burger. Een geschiedenis van het begrip 'burger' in de Nederlanden van de Middeleeuwen tot de 21ste eeuw* (Amsterdam 2002) 113-132.
- LaVopa, Anthony J., 'A New Intellectual History? Jonathan Israel's Enlightenment', *The Historical Journal* 52 (2009) aflevering 3, 717-738.
- Leeb, I. Leonard, *The Ideological Origins of the Batavian Revolution. History and Politics in the Dutch Republic 1747-1800* (Den Haag 1973).
- Lenders, Jan, *De burger en de volksschool. Culturele en mentale achtergronden van een onderwijshervorming. Nederland 1780-1850* (Nijmegen 1988).
- Lesger, Clé, 'Merchants in Charge: The Self-Perception of Amsterdam Merchants, ca. 1550-1700', in: Margaret C. Jacob en Catherine Secretan ed., *The Self-Perception of Early Modern Capitalists* (New York 2008) 75-99.
- Lok, Matthijs, *Windvanen: napoleontische bestuurders in de Nederlandse en Franse restauratie (1813-1820)* (Amsterdam 2009).
- Los, Willeke, *Opvoeding tot mens en burger. Pedagogiek als Cultuurkritiek in Nederland in de 18^e eeuw* (Hilversum 2005).
- Lucas, Colin ed., *The French Revolution and the Creation of Modern Political Culture. Volume II. The Political Culture of the French Revolution* (Oxford 1988).
- Manin, Bernard, 'Checks, balances and boundaries: the separation of powers in the constitutional debate of 1787', in: Biancamaria Fontana ed., *The invention of the modern republic* (Cambridge 1994) 27-63.
- Manin, Bernard, *The Principles of Representative Government* (Cambridge 1997).
- Michman, Jozeph, *The history of Dutch Jewry during the emancipation period 1787-1815: Gothic turrets on a Corinthian building* (Amsterdam 1995).
- Nijenhuis, Ida J.A., 'De ontwikkeling van het politiek-economische vrijheidsbegrip in de Republiek, 1780-1795', in: Haitsma Mulier en Velema, *Vrijheid*, 233-252.
- Nijenhuis, Ida, 'Republican Risks: Commerce and Agriculture in the Dutch Republic', in: André Holenstein, Thomas Maissen, Maarten Prak ed., *The republican alternative: the Netherlands and Switzerland compared* (Amsterdam 2008) 259-279.
- Oosterhagen, Maarten T., *Machtenscheiding. Een onderzoek naar de rol van machtenscheidingstheorieën in oudere Nederlandse constituties (1798-1848)* (Gouda 2000).

- Overdijk, D.A.J., 'Regeling en praktijk van het algemeen kiesrecht in Nederland in de jaren 1795-1798', in: O. Moorman van Kappen en E.C. Coppens ed., *De Bataafse omwenteling en het recht : acta van het rechtshistorische colloquium over de betekenis van de Bataafse Revolutie (1795) voor de rechtsontwikkeling in Nederland (Utrecht-Nijmegen, 29 en 30 mei 1995) = La révolution batave et le droit : actes du colloque d'histoire du droit sur l'importance de la Révolution batave (1795) pour l'évolution du droit aux Pays-Bas (Utrecht-Nimègue, les 29 et 30 mai 1995)* (Nijmegen 1997) 55-77.
- Palmer, Robert R., 'Equality', in: Philip Wiener ed., *Dictionary of the History of Ideas* deel II (New York 1973-1974) 138-148.
- Palmer, R.R., 'Much in little. The Dutch Revolution of 1795', *The Journal of Modern History* 26 (1954) 64-80.
- Palmer, R.R., *The Age of the Democratic Revolution: A political History of Europe and America, 1760-1800* (Princeton 1959-1964, 2 delen).
- Pfeil, Thomas, 'Tot redding van het vaderland'. *Het primaat van de Nederlandse overheidsfinancien in de Bataafs-Franse Tijd 1795-1810* (Amsterdam 1998).
- Pitkin, Hanna Fenichel, *The Concept of Representation* (Berkeley en Los Angeles 1967).
- Pocock, J.G.A., 'The Dutch Republican Tradition', in: Margaret C. Jacob en Wijnand Mijnhardt ed., *The Dutch Republic in the eighteenth century: decline, Enlightenment and revolution* (Ithaca 1992) 188-193.
- Pocock, J.G.A., *The Machiavellian Moment. Florentine Political Thought and the Atlantic Republican Tradition* (Princeton en Oxford 2003, oorspronkelijke uitgave 1975).
- Pocock, J.G.A., *Virtue, commerce and society: Essays on Political Thought and History, Chiefly in the Eighteenth Century* (Cambridge 1985).
- Poell, Thomas, *The Democratic Paradox. Dutch Revolutionary Struggles over Democratisation and Centralisation (1780-1813)* (z.p. 2007).
- Poortinga, Eke, 'Fédéralisme et centralisation autour des révolutions batave et française', in: Annie Jourdan en Joep Leerssen ed., *Remous révolutionnaires: République batave, armée Française* (Amsterdam 1996) 34-48.
- Poppel, Frans W.A. van en Jitse P. van Dijk, 'The Beginning of Health Statistics 1750-1850', in: Paul M.M. Klep en Ida H. Stamhuis ed., *The statistical mind in a pre-statistical era: The Netherlands 1750-1850* (Amsterdam 2002) 241-279.

- Prak, Maarten, 'Burghers into citizens: urban and national citizenship in the Netherlands during the revolutionary era (c. 1800)', *Theory and Society* 26 (1997) 403-420.
- Rakove, Jack N., *James Madison and the Creation of the American Republic* (New York 1999).
- Rakove, Jack N., *Original Meanings. Politics and Ideas in the Making of the Constitution* (New York 1996).
- Reichardt, Rolf en Eberhard Schmitt ed., *Handbuch politisch-sozialer Grundbegriffe in Frankreich, 1680-1820* (20 delen, München 1985-2000).
- Richter, Melvin, *The History of Social and Political Concepts: A Critical Introduction* (Oxford 1995).
- Riedel, Manfred, 'Bürger, Staatsbürger, Bürgertum', in Otto Brunner, Werner Conze en Reinhart Koselleck ed., *Geschichtliche Grundbegriffe. Historisches Lexicon zur politisch-sozialer Sprache in Deutschland*, Band 1 A-D (Stuttgart 1992) 672-725.
- Righart, Hans, 'Politieke geschiedenis en politieke cultuur', in: Hans Righart ed., *De zachte kant van de politiek. Opstellen over politieke cultuur* (Den Haag 1990) 11-27.
- Rooden, Peter van, 'Noordnederlandse protestanten en de revolutie', *De Achttiende Eeuw* 28 (1996) aflevering 1-2, 17-28.
- Rooden, Peter van, *Religieuze regimes. Over godsdienst en maatschappij in Nederland, 1570-1990* (Amsterdam 1996).
- Rooy, Piet de, *Openbaring en openbaarheid* (Amsterdam 2009)
- Rooy, Piet de, *Republiek van rivaliteiten* (Amsterdam 2002).
- Rosendaal, Joost, *Bataven! Nederlandse vluchtelingen in Frankrijk 1787-1795* (Nijmegen 2003).
- Rosendaal, J.G.M.M. en A.W.F.M. van de Sande ed., *Dansen rond de vrijheidsboom. Revolutionaire cultuur in Brabant en de Franse invasie van 1793* (Den Bosch 1993).
- Rosendaal, Joost, 'Geloof en revolutie. De Nederlandse katholieken en het oecumenisch christen-radicalisme', in Marit Monteiro, Gerard Rooijackers en Joost Rosendaal ed., *De dynamiek van religie en cultuur: geschiedenis van het Nederlands katholicisme* (Kampen 1993).

- Rosendaal, Joost, 'Inleiding', in: *Staatsregeling voor het Bataafsche Volk 1798* (Nijmegen 2005) 9-52.
- Rosendaal, Joost, *De Nederlandse Revolutie. Vrijheid, Volk en Vaderland 1783-1799* (Nijmegen 2005).
- Rozman, G., 'Modernization Theory', in: M. Horowitz ed., *New Dictionary of the History of Ideas*, vol. IV (Detroit 2005) 1487-90.
- Sas, N.C.F. van, *De Metamorfose van Nederland. Van oude orde naar moderniteit 1750-1900* (Amsterdam 2005).
- Sas, N.C.F. van, "'Gy zyt vry! Gy zyt gelyk!'. Mensenrechten in 1795', *Kleio* 37 (1996) afl. 9-10, 10-14.
- Sas, N.C.F. van, 'Opiniepers en politieke cultuur', in F. Grijzenhout, W.W. Mijnhardt en N.C.F. van Sas ed., *Voor vaderland en vrijheid. De revolutie van de patriotten* (Amsterdam 1987) 97-130.
- Sas, Niek van, *Bataafse Terreur. De betekenis van 1798* (Nijmegen 2011).
- Schama, Simon, *Patriotten en bevrijders. Revolutie in de Noordelijke Nederlanden 1780-1813* (Amsterdam 1989).
- Schmidt, James, 'How historical is *Begriffsgeschichte*?', *History of European Ideas* 25 (1999) 9-14.
- Schulte Nordholt, J.W., *Voorbeeld in de verte. De invloed van de Amerikaanse revolutie in Nederland* (Baarn 1979).
- Schwegman, Marjan, 'Strijd om de openbaarheid: sekse, cultuur en politiek in Nederland', in: D.W. Fokkema en Frans Grijzenhout ed., *Rekenschap: 1650-2000* (Den Haag 2001) 145-176.
- Sens, Angelie, *Mensaap, heiden, slaaf. Nederlandse visies op de wereld rond 1800* (Den Haag 2001).
- Sheehan, James J., 'Review: *Begriffsgeschichte: Theory and Practice*', *The Journal of Modern History* 50.2 (1978) 312-319.
- Shovlin, John, *The Political Economy of Virtue. Luxury, Patriotism, and the Origins of the French Revolution* (Ithaca en Londen 2006).
- Skinner, Quentin, 'The State', in: Terence Ball, James Farr en Russell L. Hanson, *Political Innovation and Conceptual Change* (Cambridge 1989) 90-132.
- Skinner, Quentin, *Visions of Politics. Volume I. Regarding method* (Cambridge 2002).

- Stikkelorum, Merel, 'De joodse gelijkberechtiging en de 'verlichte' praktijk. De Maatschappij tot Nut van 't Algemeen onder de loep 1796-1798', in: Van der Wall en Wessels, *Een veelzijdige verstandhouding*, 358-375.
- Sturkenboom, Dorothee, 'Merchants on the Defensive: Nationale Self-Images in the Dutch Republic of the late Eighteenth Century', in: Jacob en Secretan ed., *The Self-Perception of Early Modern Capitalists*, 99-125.
- Stuurman, Siep, *De uitvinding van de mensheid. Korte wereldgeschiedenis van het denken over gelijkheid en cultuurverschil* (Amsterdam 2010).
- Tang, Gerard van der, *Grondwetsbegrip en grondwetsidee* (Deventer 1998).
- Tilmans, Karin, 'Republikeins burgerschap en het civic humanism in de Bourgondisch-Habsburgse Nederlanden (1477-1566)', in: Joost Kloek en Karin Tilmans ed., *Burger. Een geschiedenis van het begrip 'burger' in de Nederlanden van de Middeleeuwen tot de 21ste eeuw* (Amsterdam 2002) 79-98.
- Troper, Michel, *La séparation des pouvoirs et l'histoire constitutionnelle française* (Parijs 1980).
- Tully, James, 'Locke', in: J.H. Burns ed., *The Cambridge History of Political Thought 1450-1700* (Cambridge 1991) 616-657.
- Uitterhoeve, Wilfried, *Cornelis Kraijenhoff 1758-1840. Een loopbaan onder vijf regeervormen* (Nijmegen 2009).
- Urbinati, Nadia, *Representative Democracy. Principles & Genealogy* (Chicago en Londen 2006) 16.
- Veen, Theo, 'Het volk, de leden van de maatschappij en de ingezetenen van de Republiek. Opmerkingen over het democratisch gehalte van de Bataafse Staatsregeling van 1798' in: O. Moorman van Kappen en E.C. Coppens ed., *De Staatsregeling voor het Bataafse Volk van 1798. Opstellen opgedragen aan de nagedachtenis van dr. mr. L. de Gou : tevens acta van het rechtshistorisch colloquium over de betekenis van deze staatsregeling voor de rechtsontwikkeling in Nederland* (Nijmegen 2001) 9-33.
- Veen, T.J., 'Van Vranck tot Kluit. Theorieën over de legitimatie van de soevereiniteit der Staten Provinciaal (1587-1795)', in: Ph.H. Breuker en Michaël Zeeman ed., *Freonen om ds. J. J. Kalma hinne : stúdzjes, meast oer Fryslân, foar syn fjifensantichste jierdei* (Leeuwarden 1982) 302-324.

- Velema, W.R.E., 'Het Nederlandse vrijheidsbegrip. Ter inleiding', in: E.O.G. Haitsma Mulier en W.R.E. Velema ed., *Vrijheid. Een geschiedenis van de vijftiende tot de twintigste eeuw* (Amsterdam 1999) 1-10.
- Velema, W.R.E., 'Nederlandse begripsgeschiedenis. Ten geleide', in: N.C.F. van Sas ed., *Vaderland. Een geschiedenis vanaf de vijftiende eeuw tot 1940* (Amsterdam 1999) ix-xvii.
- Velema, W.R.E., 'Post-revisionistische perspectieven. De Franse revolutie als transformatie van de politieke cultuur?', *Theoretische Geschiedenis* 16 (1989) aflevering 1, 75-96.
- Velema, W.R.E., 'Revolutie, Republiek en Constitutie: de ideologische context van de eerste Nederlandse grondwet', in: N.C.F. van Sas en Henk te Velde ed., *De eeuw van de Grondwet. Grondwet en politiek in Nederland 1798-1917* (Deventer 1998) 20-44.
- Velema, W.R.E., '1795 en de geschiedenis van het Nederlandse republikenisme', *De Achttiende Eeuw* 28 (1996) aflevering 1-2, 29-38.
- Velema, W.R.E., *Omstreden Oudheid. De Nederlandse achttiende eeuw en de klassieke politiek* (Amsterdam 2010).
- Velema, W.R.E., *Republicans: essays on eighteenth-century Dutch political thought* (Leiden 2007).
- Velema, W.R.E., '“That a Republic is better than a Monarchy”: Anti-monarchism in Early Modern Dutch Political Thought', in: Van Gelderen en Skinner, *Republicanism, Volume I*, 9-27.
- Velema, Wyger, 'Beschaafde republikeinen', in Aerts en Te Velde, *De stijl van de burger*, 80-100.
- Velema, Wyger, 'Jonathan Israel and Dutch patriotism', *De Achttiende Eeuw* 41 (2009) aflevering 2, 150-158.
- Velema, Wyger R.E., *Enlightenment and conservatism in the Dutch Republic. The Political Thought of Elie Luzac (1721-1796)* (Assen 1993).
- Verstegen, S.W., *Gegoede ingezetenen. Jonkers en Geerfden op de Veluwe tijdens Ancien Régime, revolutie en restauratie (1650-1830)* (Amsterdam 1989).
- Vile, M.J.C., *Constitutionalism and the Separation of Powers* (Oxford 1967).
- Vles, E.J., *Alexander Gogel (1765-1821). Financier van de staat in tijden van revolutie* (Amsterdam 2009).

- Vles, E.J., *Pieter Paulus (1753-1796). Patriot en Staatsman* (Amsterdam 2004) 85-93.
- Vries, Jan de en Ad van der Woude, *Nederland 1500-1815: de eerste ronde van moderne economische groei* (Amsterdam 1995).
- Wall, Ernestine van der, 'Geen natie van atheïsten. Pieter Paulus (1753-1796) over godsdienst en mensenrechten', *Jaarboek van de Maatschappij der Nederlandsche Letterkunde te Leiden 1995-1996* (Leiden 1997) 45-62.
- Wessels, Leo, 'De beste aller werelden? Politiek, religie en een weerbarstige samenleving, Nederland 1650-1850', in: Ernestine van der Wall en Leo Wessels ed., *Een veelzijdige verstandhouding. Religie en Verlichting in Nederland 1650-1850* (Nijmegen 2007) 36-73.
- Wissing, Pieter van ed., *Stookschriften. Pers en politiek tussen 1780 en 1800* (Nijmegen 2008).
- Wit, C.H.E. de, *De strijd tussen aristocratie en democratie in Nederland, 1780-1848* (Brussel 1969).
- Wootton, David, 'Introduction: The Republican Tradition: From Commonwealth to Common Sense', in: David Wootton ed., *Republicanism, Liberty, and Commercial Society 1649-1776* (Stanford 1994) 1-41.
- Wootton, David, 'Liberty, Metaphor, and Mechanism: "Checks and Balances" and the Origins of Modern Constitutionalism', in: David Womersley ed., *Liberty and American Experience in the Eighteenth Century* (Indianapolis 2006) 209-275.
- Worst, I.J.H., 'Constitution, History, and Natural Law: An Eighteenth-Century Political Debate in the Dutch Republic', in: Jacob en Mijnhardt, *The Dutch Republic in the Eighteenth Century*, 147-169.
- Zanten, Jeroen van, *Schielijk, Winzucht, Zwaarhoofd en Bedaard. Politieke discussie en oppositievorming 1813-1840* (Amsterdam 2004).
- Zwager, H.H., *De motivering van het algemeen kiesrecht in Europa* (Groningen 1958).
- Zwitser, H.L., *'De militie van den staat'. Het leger van de Republiek der Verenigde Nederlanden* (Amsterdam 1991).

Websites

www.parlement.com